

11. července 2005

Věc: Zastaralé normy pro psaní diplomových prací.

Vážená paní, vážený pane,

tento dopis se vyjadřuje k zastaralým normám psaní diplomových, bakalářských, doktorských aj. prací, které jsou stále nařizovány nebo doporučovány studentům na mnoha odděleních našich vysokých škol. Protože cílem Československého sdružení uživatelů T_EXu je mimo jiné šířit kvalitní typografii, rozhodli jsme se pro následující osvětu.

Zastaralé normy lze charakterizovat následujícími pokyny:

- 60 znaků na řádce, 30 řádků na stránce, řádkování 1,5;
- neproporcionální písmo;
- jednostránková sazba.

Otevřeme-li běžnou knihu, zjistíme, že takovým pokynům nevyhovuje. Úprava knih se totiž po staletí vyvíjela tak, aby čtenáře čtení co nejméně unavovalo a informace byly přehledně uspořádány. V době, kdy se diplomové práce připravovaly na psacích strojích pomocí průklepů, se z praktických důvodů z těchto zásad ustoupilo. Dnes však máme běžně k dispozici textové procesory, kvalitní tiskárny a dobrý papír, takže pro takové kompromisy není důvod.

Některé školy považují za žádoucí stanovit doporučený rozsah práce. Stará norma umožňovala tento rozsah kvantifikovat do tzv. normostran. Tento pojem však není při kvalitní sazbě definován. Běžné programy (např. Word nebo wc) však umožňují zobrazit počet slov nebo znaků. Tyto charakteristiky mohou normostrany plně zastoupit, jak je ukázáno např. na stránce FF MU <http://www.phil.muni.cz/fil/ruzne/norma.html>.

V tomto dopise si neklademe za cíl uvést kompletní typografické požadavky pro sazbu diplomových prací. Uvědomujeme si, že se požadavky na úpravu diplomových (bakalářských, disertačních, ...) prací mohou odlišovat dle zaměření školy. Jiné nároky budou klást technické školy a odlišné školy s humanitním zaměřením. Přesto doporučujeme, aby vycházely z následujících principů:

- oboustranná sazba (větší přehlednost, méně listování, šetření papírem a místem v knihovnách),
- proporcionální patkové písmo (čitelnost) velikosti 10 až 12 bodů,
- přirozené řádkování (jedna) dané návrhářem písma,
- 50 až 80 znaků na řádce (čitelnost),
- záhlaví a patička (navigace podle sekcí a čísel stránek),
- vhodné okraje (spodní a vnější je větší, drží se tam kniha).

Příkladem kompletních pravidel jsou webové stránky
<http://home.pf.jcu.cz/~edpo/pravidla/pravidla.html>.

Uvědomujeme si, že nejdůležitější část práce je její obsah. Zároveň si však myslíme, že akademická pracoviště by měla dbát i na formu práce a pěstovat tak ve studentech dobré typografické cítění.

Za Československé sdružení uživatelů T_EXu

doc. RNDr. Jaromír Kuben, CSc., předseda CSTUGu